
STYRESAK 10/24

HØRING RAPPORT ARKIV OG MUSEUMSSTRUKTUR

Går til

Styrets medlemmer

Styremøte

28. februar 2024

Saksbehandler

John Olsen

Saksfremlegg

Agder fylkeskommune tok våren 2021 initiativ til en utredning om fremtidig arkiv- og museumsstruktur i Agder (Fylkestingssak 50/21). Rapporten ble ferdigstilt januar 2024 og er sendt på høring til styrene i involverte institusjoner, eiere, samt relevante nasjonale aktører.

Da direktør og ansatt representant har vært med i prosjektgruppa som har utarbeidet rapporten, er det ikke utferdiget et ferdig forslag til høringsuttalelse. Direktøren vil utferdige et høringssvar på vegne av styret ut fra diskusjoner og tilbakemeldinger i møtet.

Bakgrunn og prosess

Den samlede prosjektgruppa stiller seg bak rapporten, men i og med at dette er et felles dokument vil det også være elementer i rapporten de ulike deltakerne er mer eller mindre enige i.

Direktøren mener det er en styrke at institusjonene har vært sterkt involvert i prosessen. Dette har gitt et bedre kunnskapsgrunnlag og større eierskap til prosessen.

Rapportens sammenligning av institusjonene og drøfting av styrker/svakheter bygger på «selvevaluering» fra institusjonene og dels eierne. Rapporten ville hatt et tydeligere «nullpunkt» om grunnlaget hadde vært en uavhengig evaluering (f.eks. slik VAM gjennomførte i 2012).

Vest-Agder-museet mener rapporten i større grad burde vurderer de økonomiske konsekvensene av de ulike modellene.

Proessen har hatt en positiv effekt knyttet til at institusjonene er blitt bedre kjent på ansattnivå. Flere ideer til kommende fellesprosjekter er sådd. Møtene i de ulike regionrådene og med kommunene har også gjort at institusjonene og kommunene som ikke har en formell kobling (eierskap) har fått mer kunnskap om hverandre.

Involvering av ansatte

De ansatte har vært involvert i prosessen på ulike nivåer:

- Ansatt representant(er) i prosjektgruppa og styringsgruppa.
- Felles samling for alle ansatte i de tre institusjonene.
- Som oppfølging av fellessamlingen ble det satt ned flere arbeidsgrupper med representanter fra hver institusjon som konkret arbeidet med utfordringer og forventinger innenfor ulike fagområder.

Internt i VAM har de ansatte i tillegg vært involvert og informert gjennom:

- Informasjon på e-post.
- Utredningen har vært fast tema på fellessamlingene. Her er det også satt av tid til innspill og kommentarer.
- Arbeidet med, og innholdet i, rapporten har vært drøftet i ledergruppa. Flere av møtene har vært «fellesmøter» mellom ledergruppa og tillitsvalgte.

Tilbakemeldinger fra ansatte

Tilbakemeldingene fra de ansatte kan kort oppsummeres:

- Liten/ingen frykt for egen arbeidsplass uansett organisasjonsform.
- Forventning til at det daglige arbeidet i de geografiske avdelingene i liten grad vil påvirkes av organisasjonsstruktur.
- Bekymring for at fokus ved en sammenslåing vil være på intern organisering og at andre utviklingsprosjekter settes på vent.
- Bekymring for at eierne vil ha forventninger til innsparinger som ikke er realistiske, at økte kostnader ikke blir kompensert – og at dette i neste runde medfører mindre midler til faglig arbeid.
- Positivitet knyttet til forventninger om større fagmiljøer og økt faglig spissing.
- Bekymring for at «køen» en må stå i for å komme opp på prioriteringslista når det gjelder tilskudd eksternt/internt blir lengre ved en sammenslåing.

Vurdering av ulike alternativer, begrunnelse for museets konklusjon

Det er ikke slik at en av modellene skårer høyest på alt – alle modellene både styrker og svakheter. På rent faglig grunnlag endte Vest-Agder-museet ned på en lik vektning av alternativ 1 (tre juridiske enheter) og alternativ 3 (sammenslåing til en organisasjon). Ut fra en videre helhetlig vurdering endte museet sammen med Kristiansand kommune, Arkivsenter Sør, Aust-Agder museum og Arkiv ned på alternativ 1. For VAM var bakgrunnen bl.a.:

- Utredningsprosessen har tatt mye tid og ressurser og vist hvor krevende en slik prosess er. Det er en reell bekymring for at en videre prosess mot full sammenslåing på nåværende tidspunkt vil gå ut over fremdriften i andre viktige pågående prosjekter – ikke minst arbeidet med å realisere nytt museum på Odderøya.
- De fleste tidligere konsolideringer har lidd under en «overoptimisme» når det gjelder forventninger til innsparing og frigjøring av midler til nye formål. Tidligere konsolideringer har vist positive faglige effekter, men også at dette har forutsatt økte økonomiske rammer.

Vest-Agder-museet mener det ligger besparelser i felles ledelse, administrasjon osv. Samtidig viser erfaringer fra andre museer på denne størrelsen behov for et mellomledernivå. Et mellomledernivå kan gi positive faglige effekter, men vil også gi økte kostnader.

Øvrige økonomiske «stordriftsfordeler» vil være begrenset da museets største faste kostnader enten er knyttet opp til antall ansatte, åpningstider eller allerede er hentet ut ved at museet er del av innkjøpsfellesskapet OFA.

Museet og de ansatte opplever allerede utfordringer når det gjelder søknader om ekstern finansiering og det å ha mange besøksmål:

1. Stadig flere utlysninger krever samarbeid mellom flere. Mens museer i f.eks. Rogaland og Vestland kan ha samarbeid innenfor korte geografiske avstander, vil en ny institusjon i Agder måtte søke utenfor eget fylke.
2. Stadig flere offentlige og private støtteordninger krever at et prosjekter må være avsluttet før det søkes midler til neste. Med mange avdelinger betyr det at flere må stå lengre i kø før det blir deres tur til å søke.
3. Avdelingene opplever at institusjonene «likestilles» ved tildeling av prosjektmidler uavhengig av antall «undermuseer». Det gjør det krevende for en del avdelinger å ha den utviklingen en ønsker, siden VAM må prioritere mellom avdelingene når det søkes midler. Museer med kun en/få avdelinger trenger ikke å gjøre dette på samme måte.

Vurdering av rapporten opp mot styrets tidligere vedtak

Da styret behandlet spørsmålet rundt fremtidig arkiv- og museumsstruktur på Agder i sak 10/21 og fattet en følgende vedtak:

1. *Styret stiller seg positive til oppstart av en prosess for å se på museumsstrukturen på Agder.*

2. *Med bakgrunn i erfaringene fra andre konsolideringer, og den allerede etablerte strukturen i tidligere Aust-Agder, mener styret i VAM det er naturlig å se arkiv og museum i sammenheng.*
3. *Styret mener følgende punkter bør beskrives, utredes og vurderes: Økonomiske forhold i dagens institusjoner og økonomiske konsekvenser knyttet til en konsolidering; Faglige effekter og gevinster – her under hvordan institusjonene faglig supplerer eller dupliserer hverandre; Eventuelle nye oppgaver; Organisering og selskapsform/modell for eierskap; Forholdet mellom de konsoliderte museene og museer uten statlig støtte («ubemanna museer»).*
4. *Styret mener museene og fylkeskommunen bør samarbeide tett om arbeidet, her under også felles dialog med Kulturdepartementet. Fylkeskommunen eller annen «nøytral part» bør lede arbeidet. De ansattes involvering og medvirkning i prosessen må ivaretas på en god måte.*
5. *Styret forutsetter at museumsavdelingene/besøksmålene videreføres.*
6. *Styret forutsetter at arbeidet med finansiering av magasin og museumsbygg videreføres parallelt med utredning av strukturendring. Museumsbygg og magasin må være fullfinansiert fra Kulturdepartementet, fylkeskommune og kommune, og byggestart vedtatt, før styret vil vedta en eventuell ny konsolidering.*
7. *For øvrig henvises til saksutredningen for begrunnelser for ovenfor nevnte punkter.*

Rapporten beskriver dagens økonomiske situasjon på overordnet nivå. VAM ønsket en beskrivelse på avdelingsnivå for å i større grad synliggjøre handlingsrommet ved avdelingene. Dette har vi ikke fått gjennomslag for i gruppa. Jf. ovenfor mener VAM de økonomiske konsekvensene av de ulike modellene burde vært utredet mer.

Rapporten beskriver de ulike institusjonenes organisering, oppgaver og funksjoner. Rapporten peker også på områder hvor det fremover er naturlig å samarbeide tettere.

Prosjektet har i prosessen vurdert sju mulige organisasjonsstrukturer og endt ned på å beskrive tre av dem nærmere.

De ansatte har hatt en egen representant(er) i prosjekt- og styringsgruppa, samt vært involvert i tråd med redegjørelsen innledningsvis.

Styrets pkt. 5 om at ingen besøksmål skal legges ned er spesifisert i rapporten.

I pkt. 6 vises det til viktigheten av at nytt museumsbygg er vedtatt og fullfinansiert før en går i gang med en konsolideringsprosess. Museet og Kristiansand kommune er bekymret for tids- og ressursbruken ved en sammenslåing og hvordan dette vil påvirke arbeidet med nytt bygg. Dette er en av årsakene til at VAM endte opp med å anbefale modell A1. Dette utelukker ikke en eventuell fremtidig sammenslåing.

Veien videre

Det er viktig å holde oppe trykket på mer samarbeid mellom institusjonene. Kulturdirektoratet har lyst ut midler til treårige samarbeidsprosjekter og det er viktig at institusjonene samler seg om en felles innsats inn mot disse midlene.

Avhengig av høring og fremtidige politiske vedtak har VAM pekt på at det bør utarbeides en kortfattet «museenes svar på Regionplan Agder» hvor felles ambisjoner og strategier konkretiseres.

Direktøren vil legge frem ny sak for styret når høring og eventuell politisk behandling er gjennomført.

Forslag til vedtak

Direktøren utformer høringssvar med utgangspunkt i diskusjoner og innspill i styremøtet.

Vest-Agder-museet IKS